

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/196/2020
Identifikačné číslo spisu: 3817210203
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:3817210203.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ V. F., bývajúcej v L. Z. V. XXX, zastúpenej opatrovníčkou Helgou Antolovou, bývajúcou v Prievidzi, Veľkonecplaská 379/128, 2/ X. D., bývajúceho v X., C. X/X, obaja zastúpení JUDr. Jaroslavom Hujkom, advokátom so sídlom v Prievidzi, Hviezdoslavova 3, proti žalovanému A. F., bývajúcemu v X., T. J. XXX/XX, zastúpeného JUDr. Pavlom Babiakom, advokátom so sídlom v Prievidzi, Gustáva Švéniho 6, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 6 C 21/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 12. februára 2020 sp. zn. 19 Co 48/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobkyni 1/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza rozsudkom z 5. októbra 2018 č. k. 6 C 21/2017 - 135 I. určil, že vlastníkom nehnuteľnosti v meste X., katastrálne územie X. a to bytu č. X na 1. poschodí vo vchode XX, v bytovom dome súpisné číslo XXXXX, na parcele číslo C. XXX/X v celosti a spoluvlastníckeho podielu vo veľkosti 69/1115 na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a na pozemku parcela číslo C. XXX/X, zastavaná plocha a nádvoria vo výmere 480 m², zapísané v katastri nehnuteľností vedenom Okresným úradom Prievidza, katastrálnym odborom na liste vlastníctve č. XXXX je žalobkyňa 1/, II. žalobu žalobcu 2/ zamietol, III. priznal štátu náhradu trov konania vo výške 100 % voči žalovanému, IV. priznal žalobkyni 1/ voči žalovanému náhradu trov konania v rozsahu 100 %, V. priznal žalovanému voči žalobcovi 2/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Vykonaným dokazovaním zistil, že žalobkyňa notárskou zápisnicou N 286/2015, Nz 14172/2015 z 27. apríla 2015 previedla predmetné nehnuteľnosti na žalovaného. Zo záverov znaleckého posudku č. XX/XXXX znalkyne z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvie psychiatria F.. F. F. zistil, že žalobkyňa 1/ už pred realizáciou predmetného úkonu trpela duševnou poruchou trvalého charakteru - vaskulárnou demenciou, ktorá sa navonok prejavovala ťažkou fatickou poruchou, t. j. nielen neschopnosťou rečového prejavu, ale aj neschopnosťou zmysluplnej komunikácie z dôvodu nedostatočného porozumenia reči, hrubo narušenej

chápanosti, narušenej usudzovacej schopnosti a kritičnosti. Žalobkyňa 1/ aj na jednoduché povely a výzvy reaguje nespoľahlivo, komplexnejších a ani právnych úkonov pre svoje duševné ochorenie nie je schopná a nebola schopná ani v predmetnom čase. Prítomné sú u nej len rečové automatizmy (povie väčšinou áno a nie), ktoré pri naliehavom afektívnom sprievode a chorobnej ovplyvniteľnosti zdanlivo budia dojem prejavenej vôle. Podľa znalkyne žalobkyňa 1/ v čase uzatvorenia darovacej zmluvy nebola v stave spôsobilom vnímať a rozpoznať následky svojho konania, t. j. právne následky uzatvorenia darovacej zmluvy. Ďalej zistil, že žalobkyňa 1/ bola rozhodnutím Okresného súdu Prievidza sp. zn. 16 Ps 7/2017 zo 6. septembra 2018 obmedzená na právne úkony v súvislosti s ochorením uvedeným v znaleckom posudku. Z takto zisteného skutkového stavu vyvodil záver, že darovacia zmluva je podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka neplatným právnym úkonom, pretože žalobkyňa 1/ nemala schopnosť túto zmluvu platne uzavrieť pre svoju duševnú poruchu. Súd prvej inštancie bol i názoru, že darovacia zmluva je neplatná aj podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože sa prieči dobrým mravom, keď žalovaný dosiahol uzatvorenie tohto právneho úkonu tak, že porušil najzákladnejšie pravidlá morálky a slušnosti pri jeho uzatváraní s osobou, ktorá v podstate bola bezbranná, zneužil jej zlý zdravotný stav, jej neschopnosť odhaliť skutočný úmysel žalovaného pripraviť žalobkyňu 1/ o strechu nad hlavou a následne ju umiestniť do nevyhovujúceho zariadenia, ktoré bolo hrazené z jej vlastných zdrojov - dôchodku. Žalobu žalobcu 2/ zamietol z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalovaného rozsudkom z 12. februára 2020 sp. zn. 19 Co 48/2019 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I., III. a IV. potvrdil ako vecne správny a žalobkyňu 1/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav, na základe vykonaných dôkazov dospel k správny skutkovým zisteniam, vec správne právne posúdil a s odôvodnením jeho rozhodnutia, ktoré považoval za dostatočné a presvedčivé, sa v celom rozsahu stotožnil. Odvolací súd súhlasil s postupom súdu prvej inštancie, ktorý žalobkyňu 1/ ustanovil procesného opatrovníka pre toto konanie v súlade s ustanovením § 69 CSP a správne podľa § 71 ods. 1 CSP ustanovil za procesného opatrovníka prednostne blízku osobu žalobkyne 1/ - jej dcéru. Odvolací súd bol názoru, že je bezvýznamné, či žalobkyňa 1/ podpísala alebo nepodpísala plnomocenstvo pre svojho advokáta, pretože podstatné je, že toto plnomocenstvo rovnako ako všetky úkony vykonané dovedy advokátom v mene žalobkyne 1/ dodatočne schválila (konvalidovala) procesná opatrovníčka žalobkyne 1/. Uviedol, že súd prvej inštancie správne dospel k skutkovému záveru, že žalobkyňa 1/ ako darkyňa v čase uzatvorenia darovacej zmluvy mala psychické onemocnenie, v dôsledku ktorého nebola v stave spôsobilom vnímať a rozpoznať následky svojho konania, z čoho tiež správne vyvodil právny záver o neplatnosti darovacej zmluvy podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP. Namietal, že súdy nižších inštancií sa nezaoberali výpoveďami svedkov F. G. a P. M. A., ktoré mali preukázať, že žalobkyňa 1/ v čase uzatvorenia darovacej zmluvy si uvedomovala aký úkon robí. Namietal, že O. T. bola v tomto konaní ustanovená za opatrovníčku žalobkyňu 1/ až uznesením Okresného súdu Prievidza č. k. 6 C 21/2017 z 27. septembra 2018 a žaloba bola podaná na súde 27. júna 2017, pričom nie je zrejmé, kto podpísal splnomocnenie pre právneho zástupcu žalobkyne 1/. Trval na tom, že žalobkyňa 1/ bola v čase podpisovania darovacej zmluvy právne spôsobilá na vykonanie tohto právneho úkonu. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa 1/ vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedla, že z obsahu dovolanie nevyplýva o aký dovolací dôvod uvedený v § 420 CSP opiera svoje dovolanie, keď žalovaný v podstate polemizuje s rozhodnutiami súdov nižších inštancií z hľadiska zistenia skutkového stavu, polemizuje so správnosťou uznesenia súdu prvej inštancie, ktorým bola žalobkyňu 1/ ustanovená procesná opatrovníčka, avšak neuvádza z akého dôvodu by takéto rozhodnutie malo byť nesprávne. Zdôraznila, že splnomocnenie pre právneho zástupcu žalobkyne 1/ podpísala sama žalobkyňa 1/, ktorá vnímala svoje umiestnenie do nevyhovujúceho penziónu ako krivdu a prejavovala svoju nespokojnosť s tým, že bola vystáňovaná zo

svojho bytu žalovaným. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného treba ako procesne neprípustné odmietnuť (§ 447 písm. c/ CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 CSP (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky; podobne, pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza v zátvorke „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“)).

7. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť podaného dovolania z § 420 písm. f/ CSP, zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovaného, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Žalovaný tvrdí, že súdy nesprávnym procesným postupom zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

10. Nesprávnym procesným postupom v zmysle § 420 písm. f/ CSP sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017, 8 Cdo 85/2018). Pojem „procesný postup“ nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním na meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu; je ním len samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 220/2017, 3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 35/2018, 8 Cdo 56/2017, 1 VCdo 2/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval ústavný súd (I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018), nezistil však žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

11. V danom prípade žalovaný vytýka súdom oboch inštancií nedostatky, ku ktorým podľa neho došlo v procese obstarávania skutkových podkladov nevyhnutných pre rozhodnutie. K tejto argumentácii žalovaného treba uviesť, že dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára

poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa týka žaloba, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom sporovom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, nie procesných strán. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999).

12. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

13. Procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP vyvodzuje žalovaný zreteľne tiež z právnych záverov súdov oboch inštancií, na ktorých založili svoje rozhodnutia. Už za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy sa ale judikatúra najvyššieho súdu ustálila na názore, podľa ktorého sa realizácia procesných oprávnení neznamená účastníkovi právnym posúdením veci (viď R 54/2012). Súčasná rozhodovacia prax dovolacieho súdu zotrváva na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (R 24/2017, 1 Cdo 71/2018, 2 Cdo 49/2018, 3 Cdo 37/2018, 4 Cdo 1/2018, 5 Cdo 191/2018, 7 Cdo 79/2018, 8 Cdo 76/2018). Tieto právne závery nepovažuje ústavný súd za ústavnoprávne neakceptovateľné (I. ÚS 61/2019).

14. Pri posudzovaní dovolania z hľadiska jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP vyvodzuje žalovaný tiež z toho, žalobkyni 1/ bola uznesením Okresného súdu Prievidza č. k. 6 C 21/2017 z 27. augusta 2018 ustanovená procesná opatrovníčka, avšak okrem konštatovania, že „aj v tomto rozhodnutí okresného súdu vidím pochybenie“, ďalej neuvádza, akým procesným postupom súdu došlo k porušeniu jeho procesných práv. Z obsahu spisu však vyplýva, že súd prvej inštancie uznesením č. k. 6 C 21/2017 - 105 z 27. augusta 2018 ustanovil žalobkyni 1/ za procesnú opatrovníčku O. T. z dôvodu, že žalobkyňa 1/ nie je schopná samostatne konať pred súdom a v čase rozhodovania súdu prvej inštancie prebiehalo na súde aj konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony vedené pod sp. zn. 16 Ps 7/2017, ktoré nebolo ešte právoplatne skončené. Dovolací súd napriek tomu uvádza, že význam ustanovenia procesného opatrovníka má bezprostredný súvis s rešpektovaním práva strany na súdnu ochranu a s právom na spravodlivý súdny proces. V prípade, ak by súd neustanovil procesného opatrovníka, hoci na to boli splnené zákonné predpoklady, alebo pokiaľ by bol procesný opatrovník ustanovený tzv. nadbytočne, t. j. neboli by splnené predpoklady na jeho ustanovenie, išlo by o vadu konania, ktorú možno namietať prostredníctvom riadneho, ale aj mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak teda súd prvej inštancie skúmal splnenie podmienok pre ustanovenie procesného opatrovníka a dospel k záveru, že u žalobkyne 1/ sú splnené tieto podmienky a ustanovil jej procesného opatrovníka bol tento jeho postup správny a týmto procesným postupom neznamená strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaný neopodstatnene namieta, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom mu znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Prípustnosť jeho dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplýva.

16. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolaciami

dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

17. So zreteľom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd odmietol dovolanie ako neprípustné v súlade s ustanovením § 447 písm. c/ CSP.

18. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a zásadou úspechu žalobkyne 1/ v dovolacom konaní, ktorej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP). O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.